

Advies

Algemene Raad
i.s.m. Sectorraad Kunsten en Erfgoed,
Sectorraad Sociaal Cultureel werk,
Vlaamse Sportraad en de Sectorraad
Media
2 oktober 2015

Advies bij de conceptnota ‘Krachtlijnen voor een nieuwe organisatie voor de opvang- en vrije tijd van schoolkinderen’

Op 17 juli 2015 keurde de Vlaamse Regering de conceptnota “Krachtlijnen voor een nieuwe organisatie voor de opvang- en vrije tijd van schoolkinderen’ goed. Op 24 juli 2015 ontving de SARC een adviesvraag van Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin Jo Vandeuren.

1. Situering

De conceptnota wil een aantal krijtlijnen uitzetten voor de opvang- en vrije tijd van schoolkinderen. Op basis van deze tekst en het maatschappelijk debat zal werk gemaakt worden van een nieuw decreet buitenschoolse opvang.

De conceptnota zet in op lokale samenwerkingsverbanden met een aanbod op vlak van opvang en vrije tijd voor kinderen (vanaf de kleuterschool) onder de regie van het lokaal bestuur. Dit vanuit een geïntegreerde visie op opvang en vrije tijd van kinderen die aansluit bij/uitvoering geeft aan de strategische meerjarenplanning van het lokaal bestuur. Het lokaal bestuur kan, in overleg met het samenwerkingsverband, beslissen om de coördinatieopdracht uit te besteden aan een private partner.

Het concept ‘samenwerkingsverband’ zal nog verder worden uitgewerkt; komt er een Vlaamse opgelegde structuur of niet? Moeten bepaalde actoren verplicht participeren? Wordt participatie gekoppeld aan erkenning en/of financiering? ...

Er wordt tevens een nieuwe financieringsregeling uitgewerkt waarbij wordt overgegaan naar een financiering van de lokale besturen voor het organiseren van het aanbod van de buitenschoolse kinderopvang in het samenwerkingsverband.

2. Advies

Cultuur, jeugd en sport zijn bereid hun expertise ter beschikking te stellen.

De SARC is vanuit de verschillende beleidsvelden waarover hij adviseert begaan met een divers en toegankelijk beleid betreffende opvang en vrije tijd voor kinderen en jongeren. Zo zijn er de bibliotheken, de cultuurcentra, de vormingsinstellingen, het jeugdwerk, en de vele kunst- en erfgoedorganisaties die Vlaanderen rijk is. In de sportsector verzorgen sportclubs en –diensten een vrijetijdsaanbod. In het beleidsveld media is er aandacht voor hoe kinderen en jongeren zich in een kwalitatieve, leerrijke, ontspannende en veilige audiovisuele omgeving kunnen bewegen, in het bijzonder bij de door de Vlaamse overheid mee gefinancierde publieke omroep.

Binnen deze context erkent de SARC dat een geïntegreerd opvang- en vrijetijdsaanbod voor schoolkinderen kansen biedt voor alle betrokkenen, de kinderen, de ouders en de lokale besturen. Er is echter nog een lange weg te gaan. De Vlaamse Regering is zich hier blijkbaar van bewust en voorziet gelukkig de nodige tijd.

De integratie van de verschillende sectoren evenals het uitwerken van een adequaat financieringskader en organisatiemodel, vragen bereidwilligheid en openheid van de verschillende sectoren. De organisaties en initiatieven in de sectoren cultuur, jeugd en sport, die momenteel bezig zijn met een aanbod voor kinderen, zijn graag bereid hun medewerking te verlenen en hun expertise ter beschikking te stellen.

De SARC vraagt dat zij als volwaardige partners worden beschouwd en actief betrokken worden bij het verdere traject. De conceptnota focust sterk op afstemming en samenwerking tussen lokale actoren. Deze werkwijze bestaat reeds binnen het jeugdwerk. Het decreet betreffende het lokaal jeugdbeleid, waarvan de middelen worden overgeheveld naar het Gemeentefonds, geeft lokale besturen verantwoordelijkheid en vrijheid om een jeugdbeleid op maat te voeren. Het vroegere jeugdbeleidsplan (nu geïntegreerd in de lokale strategische meerjarenplanning) was een instrument om de samenwerking en afstemming op lokaal niveau formeel vorm te geven.

Opvang én vrije tijd: twee aparte werelden

In de conceptnota worden de termen opvang en vrije tijd niet gedefinieerd en sterk verweven, ondanks hun zeer verschillende karakter. Opvang is het vervangen van de thuissituatie buiten de schooluren, meestal wanneer de ouders aan het werk zijn. Vrijetijdsactiviteiten hebben een andere finaliteit. Ze gaan uit van vrijwillige deelname.

Ook voor de sportsector met zijn ruime ervaring en expertise (bij de sportclubs en lokale sportdiensten) wat vrijetijdsactiviteiten betreft, is de rol van voor- en naschoolse opvang nieuw. De lokale sportdiensten zijn in principe wel bereid om zich in te schakelen in de opvang maar zien dat als een bijkomende opdracht en willen niet dat sport louter als instrument tot kinderopvang wordt gezien. De beschikbare middelen in de (kleine) lokale sportdiensten zijn trouwens ontoereikend om een kwalitatief opvangaanbod te garanderen.

De conceptnota vertrekt te sterk vanuit het welzijnsperspectief en miskent zo de eigenheid van de verschillende sectoren. De bibliotheken, cultuurcentra, jeugdwerk, sportclubs en –diensten etc. hebben geen primaire opvangfunctie maar bieden een vrijwillig aanbod voor jongeren aan.

Om tot een zinvol referentiekader te komen, moet een duidelijke scope bepaald worden; ofwel vanuit een vrijetijdsredenering, ofwel vanuit een opvangredenering. Beide redeneringen kunnen niet zonder meer worden samengevoegd.

De behoefte aan opvang ontstaat door een discrepantie tussen de school- en arbeidsuren. Het is merkwaardig dat onderwijs en arbeid geen rol spelen in de conceptnota.

Differentiatie van de doelgroep

De doelgroep wordt in de conceptnota bepaald als “kinderen vanaf de kleuterschool”. Men opteert ervoor geen bovengrens te gebruiken. De SARC wijst er op dat er dan ook voldoende rekening mee moet worden gehouden dat de noden voor jongere en oudere kinderen sterk verschillend zijn.

Nauwe samenwerking tussen de betrokken actoren

De Vlaamse Regering stelt voor om “samen met Onderwijs, Jeugd, Sport en Cultuur [...], met uitdrukkelijk respect voor ieders eigenheid, werk [te maken] van dit nieuw decreet op buitenschoolse opvang”. In de conceptnota staat ook dat er wordt gestreefd naar een “doorgedreven afstemming van het aanbod met volwaardige partners complementair aan elkaar”. Binnen de sectoren in het beleidsdomein Cultuur, Jeugd, Sport en Media ziet de SARC vanzelfsprekend heel wat mogelijkheden daartoe.

De SARC benadrukt het belang van deze suggestie. Hoewel de lokale besturen een regierol zullen opnemen, wordt er ook *actieve* participatie verwacht van alle betrokken partners.

Plezier moet voorop staan

Bij de centrale doelstelling lezen we onder meer: “een geïntegreerd opvang- en vrijetijdsaanbod aanbieden dat kinderen ontplooiingskansen en de mogelijkheden biedt een leuke vrije tijd te hebben”. Traditioneel zijn de initiatieven binnen cultuur, jeugd en sport in de eerste plaats gericht op vrije tijd. Daarom moet het opvangaanbod gericht zijn op het bieden van optimale speel- en beweegkansen, en op spontaan leren. De formele en informele leerdruk bij kinderen – die nu al zeer groot is – dreigen anders nog verder toe te nemen. De pedagogische begeleiding van het opvangaanbod moet vanuit deze invalshoek vertrekken .

Focus op maatschappelijk kwetsbare kinderen

Bij de doelstelling op het niveau van het kind staat te lezen:

“Het geïntegreerd opvang- en vrijetijdsaanbod is toegankelijk voor elk kind dat er behoefte aan heeft. Bijzondere aandacht gaat daarbij naar kinderen uit maatschappelijk kwetsbare gezinnen en kinderen met een specifieke ondersteuningsbehoefte.”

Bij de centrale doelstelling lezen we:

“We streven er naar dat de lokale besturen zo veel als mogelijk voorrang geven aan werkende ouders.”

Eenzijds stellen dat kinderen uit maatschappelijk kwetsbare gezinnen bijzondere aandacht zullen krijgen, en gelijktijdig voorrang geven aan kinderen van werkende ouders, is op het eerste zicht moeilijk combineerbaar. Deze twee doelgroepen vragen immers een verschillende aanpak. Indien men op beide wil inzetten, moet dit via een dubbel spoor.

Financiering aan lokale besturen

Net zoals binnen andere beleidsdomeinen wordt meer autonomie gegeven aan de lokale besturen in een regelluw kader.

De Vlaamse overheid zal drempels wegnemen inzake regelgeving, zorgt voor de financiering via het lokaal bestuur en waarborgt de kwaliteit via een referentiekader. Dit referentiekader is echter louter een toetssteen voor de lokale besturen en bevat geen normen. Het lokaal bestuur en de private actoren moeten zelf invulling geven aan de doelstellingen en algemene principes.

Deze werkwijze impliceert dat Vlaanderen geen homogeen kwalitatief en divers aanbod kan garanderen. Het lokale opvang- en vrijetijdsaanbod voor kinderen wordt overgelaten aan het initiatief van lokale besturen. Dit impliceert dat het aanbod sterk kan verschillen gemeente per gemeente.

De wijze van financiering aan de lokale besturen is nog niet uitgeklaard. De SARC vraagt om deze middelen niet toe te voegen aan de generieke financiering, maar deze uitsluitend in te zetten voor hun beoogde doel.

Het financieringskader zal moeten rekening houden met de verschillende financieringslogica's die momenteel toegepast worden. Deze op één lijn trekken mag niet ten koste gaan van de eigenheid van deze sectoren.

De SARC vraagt om de Vlaamse geldstromen voor buitenschoolse activiteiten voor betrokken sectoren gelijk te schakelen. Indien lokale besturen meer willen inzetten op voor- en naschoolse activiteiten (cultuur, jeugd en sport) in plaats van de "klassieke" opvang, wordt best nagegaan of en hoe de subsidiëringmechanismen ervan kunnen geheroriënteerd worden. De prijs van voor- en naschoolse opvang moet in alle sectoren gelijk en betaalbaar zijn.

Opvang en vrije tijd zijn geen alternatief voor sport en cultuur op school

Het is zeer positief dat aan de cultuur- en sportsector input wordt gevaagd over buitenschoolse kinderopvang.

Dit mag evenwel geen afbreuk doen aan de rol van het reguliere onderwijsaanbod. Het onderwijs vervult immers een essentiële rol om kinderen naar cultuur en sport te begeleiden. Terecht is dit in de eindtermen en/of ontwikkelingsdoelen bij decreet vastgelegd. Op school moet iedere leerling gemotiveerd worden om levenslang op een gezonde manier te bewegen en zijn culturele bagage te blijven uitbouwen.

De SARC meent dat ook het dko zeker een rol heeft. Er zijn linken te leggen tussen voorliggende conceptnota en de conceptnota over de toekomst van het dko van Vlaams minister voor Onderwijs Hilde Crevits. In de conceptnota dko is er bijvoorbeeld sprake van het beter op elkaar laten aansluiten van verschillende systemen van buitenschoolse en andere culturele activiteiten. Om deze

doelstelling te verwezenlijken moet daar ook aandacht voor zijn bij de uitwerking van het opvang- en vrijetijdsaanbod.

Tot slot: Vermits het voorstel van de Vlaamse Regering nog in een conceptuele fase zit, formuleert de SARC nog geen voorstellen over de concrete uitwerking van de conceptnota. De raad vraagt wel om in de latere fasen de nodige randvoorwaarden te voorzien om het opvang- en vrijetijdsaanbod in te vullen (zoals het beschikbaar stellen van infrastructuur, geschikte begeleiding, etc.).

Namens de Algemene Raad,
Luk Verschueren, voorzitter
Iris Van Riet, secretaris

Namens de Sectorraad Kunsten en Erfgoed,
Heidi De Nijn, voorzitter
Herman Baeten, ondervoorzitter
Lieselotte Moortgat, secretaris

Namens de Sectorraad Media,
Simon Delaere, voorzitter
Hilde Van den Bulck, ondervoorzitter
Hanne Schuermans, secretaris

Namens de Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk,
Frie De Greef, voorzitter
Dirk Verbist, ondervoorzitter
Liesbeth Lemiere, secretaris

Namens de Vlaamse Sportraad,
Frank Bulcaen, voorzitter
Sophie Cools, ondervoorzitter
Nai Han Lau, secretaris